

תיקון המידות כהכנה לקנין תורה

לימוד התורה הקדושה איננו מעשה חיצוני סתמי, אלא לימוד פנימי עמוק. מתוך כך נגזרת חובה מיוחדת על האדם לטהר את עצמו ולתקן את מידותיו כהכנה ללימוד התורה.

מהר"ל

(נתיב הצניעות - פרק א)

"וכן בגמרא במועד קטן (ט"ז, ב') פעם אחת גזר רבי שלא ישנו לתלמידים בשוק. מאי דריש (מה דרש)? 'חמוקי ירכיך' - מה ירך בסתר, אף דברי תורה בסתר. והא כתיב (והרי כתוב), חכמות בחוץ תרונה? כדרבא, דאמר (כמו רבא שאמר) כל העוסק בתורה מבפנים תורה מכרזת עליו בשוק. והא כתיב (והרי כתוב) 'לא מראש בסתר דברתי'? ההוא ביומא דכלה (הפסוק הזה מדבר ביומא דכלה - יום שכולם היו מתאספים ללמוד תורה). והטעם בכל זה כי החכמה בעצמה היא צנועה ונסתרת ואין החכמה בנגלה, ולפיכך כמו שהיא החכמה בעצמה כך ינהג עם החכמה שילמד בצניעות דהיינו בסתר. וזה שאמר כאן גם כן ואת צנועים חכמה, דהיינו מי שכל מעשיו בצניעות ובנסתר נמשך אחריו החכמה שהיא צנועה ונסתר, אבל מי שכל מעשיו בבלתי צניעות זה הוא גשמי ואין ראוי אליו החכמה, שכמו שיש אל החכמה מעלה עליונה נסתרת, כך יש אל החמרי מדריגה שפלה נגלית כמו שבארנו דבר זה בכמה מקומות. ואם כך הוא שיהיה נהג צניעות עם התורה, כל שכן וקל וחומר בשאר דברים שכאשר לא יהיה נהג יש גנות וחרפה ודאי צריך שיהיה נהג בצניעות".

ספר שערי קדושה

(חלק א שער ב)

"והנה ענין המדות הן מוטבעות באדם בנפש השפלה הנקראת יסודית הכלולה מארבע בחינות, הדומם והצומחת והבהמית והמדברת. כי גם הן מורכבות מטוב ורע, והנה בנפש הזה תלויות המדות הטובות והרעות והן כסא ויסוד ושורש אל הנפש העליונה השכלית אשר בה תלוין תרי"ג מצות התורה כנזכר לעיל בשער ראשון. ולפיכך אין המדות מכלל התרי"ג מצות, ואמנם הן הכנות עקריות אל תרי"ג המצות בקיומן או בביטולם, יען כי אין כח בנפש השכלית לקיים המצות על ידי תרי"ג איברי הגוף אלא באמצעות נפש היסודית המחוברת אל הגוף עצמו בסוד (ויקרא י"ז י"ד) כי נפש כל בשר דמו בנפשו הוא, ולפיכך ענין המדות הרעות קשים מן העברות עצמן מאד מאד..."

ובזה תבין גם כן דברים מתמיהין שאמרו רבותינו ז"ל בענין המדות, כי הענוה ושפלות מביאין לידי רוח הקדש ושורה עליו שכינה ואמר אליהו זכור לטוב (כלה רבתי פ"ה) אין התורה מתפרשת אלא במי שאינו קפדן, אף אני איני נגלה אלא למי שאינו קפדן, וכמו שאמרו רבותינו ז"ל שלחו מתם (סנהדרין דף פ"א ע"ב) איזהו בן העולם הבא כל שהוא שפל ברך וענותן וכו' וכאלה רבות, לא זכרו בהן קיום המצות אלא המדות הטובות. ושים בעיניך דברים אלו ותצליח דרכיך בלי ספק".

אורות התורה

(פרק ו, ב)

"לפי ערך בהירות התשובה שלפני הלימוד תגדל בהירות ההבנה של הלימוד. השכל מתרומם על פי יסוד התרוממות הרצון, והוא מתבהר לפי המדה של בהירות הרצון".